

RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduimhir anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit**SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2010**

DÉ CÉADAOIN, 23 MEITHEAMH 2010, MAIDIN 9.30 – 12.00

EACNAMAÍOCHT – GNÁTHLEIBHÉAL

(400 marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B. Tabharfar creidiúint as freagairt shoiléir ghonta agus as ord slachtmhar an ábhair.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

**Don Scrúdaitheoir
amháin**

C.	Marc
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
Iomlán	

**NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS
LEIS AN/NA (bh)FREAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEADH CHUN NA CEISTEANNA
I ROINN B A FHREAGAIRT**

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

1. Cad iad na h-institiúidí geilleagracha a seasann na ceannlitreacha seo a leanas dóibh?

(i) CAI _____

(ii) EDT _____

(16 mharc)

2. Bronnann a lán saoránach Éireannach cabhair airgeadais ar eagraíochtaí a chabhraíonn le daoine i dtíortha tearcfhorbartha (LDCs). Ainmnigh eagraíocht **amháin** atá páirteach san obair seo agus luaigh beart eacnamaíochta amháin, taobh amuigh de dheontais airgeadais, is féidir le **saoránaigh Éireannacha** a dhéanamh chun cabhrú le daoine i dtíortha tearcfhorbartha (LDCs).

Eagraíocht: _____

Beart: _____

(16 mharc)

3. Ainmnigh an struchtúr margaíochta (Iomaíocht Fhoirfe, Iomaíocht Neamhfoirfe nó Monaplacht) lena mbaineann gach ráiteas díobh seo thíos:

	RÁITEAS	STRUCHTÚR MARGAÍOCHTA
(i)	Tá idirdhealú táirgí ann	
(ii)	Tá na táirgí aonchineálach/comhionann	
(iii)	Tá ceannas iomlán ag gnólacht ar an bpraghas nó ar an soláthar	

(16 mharc)

4. Mínigh an téarma deischostas agus luaigh sampla amháin de.

Míniú: _____

Sampla: _____

(16 mharc)

5. Luaigh **dhá** shlí a bhféadfadh tionchar eacnamaíochta a bheith ag méadú i leibhéal na dífhostaíochta ar Easnamh ar Bhuiséad Reatha an Rialtais.

Slí 1: _____

Slí 2: _____

(16 mharc)

6. Tá níos mó daoine ag baint leasa as oideachas tríú leibhéal in Éirinn faoi láthair. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste eacnamaíochta a bhaineann geilleagar na hÉireann as an bhforbairt seo.

Buntáiste 1: _____

Buntáiste 2: _____

(17 marc)

7. Is ionadaithe nó comhlánaithe i gcomhair fóin póca na míreanna seo a leanas. Ón liosta thíos, cuir in iúl cé acu díobh seo atá ina n-ionadaithe agus cé acu díobh atá ina gcomhlánaithe. Scríobh do fhreagraí sna spásanna atá curtha ar fáil.

Creidmheas Fón Póca	r-phost	Teileafón Talún	Clingthoin & Feidhmchláir
---------------------	---------	-----------------	---------------------------

Freagra:

Ionadaithe i gcomhair fón póca	(1)	(2)
Comhlánaithe i gcomhair fón póca	(1)	(2)

(17 marc)

8. Tá an fhiontraíocht tábhachtach i bhforbairt geilleagair. Míneigh an téarma a bhfuil líne faoi agus luaigh cúis eacnamaíochta **amháin** a bhfuil an fhiontraíocht tábhachtach.

Míniú: _____

Cúis: _____

(17 marc)

9. Luaigh **dhá** shlí a mbíonn tionchar eacnamaíochta aige ar gheilleagar Phoblacht na hÉireann méadú a bheith ar líon an lucht siopadóireachta a bhíonn ag taisteal go dtí Tuaisceart Éireann chun siopadóireacht a dhéanamh (siopadóireacht thar teorann).

Slí 1: _____

Slí 2: _____

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an (na) freagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

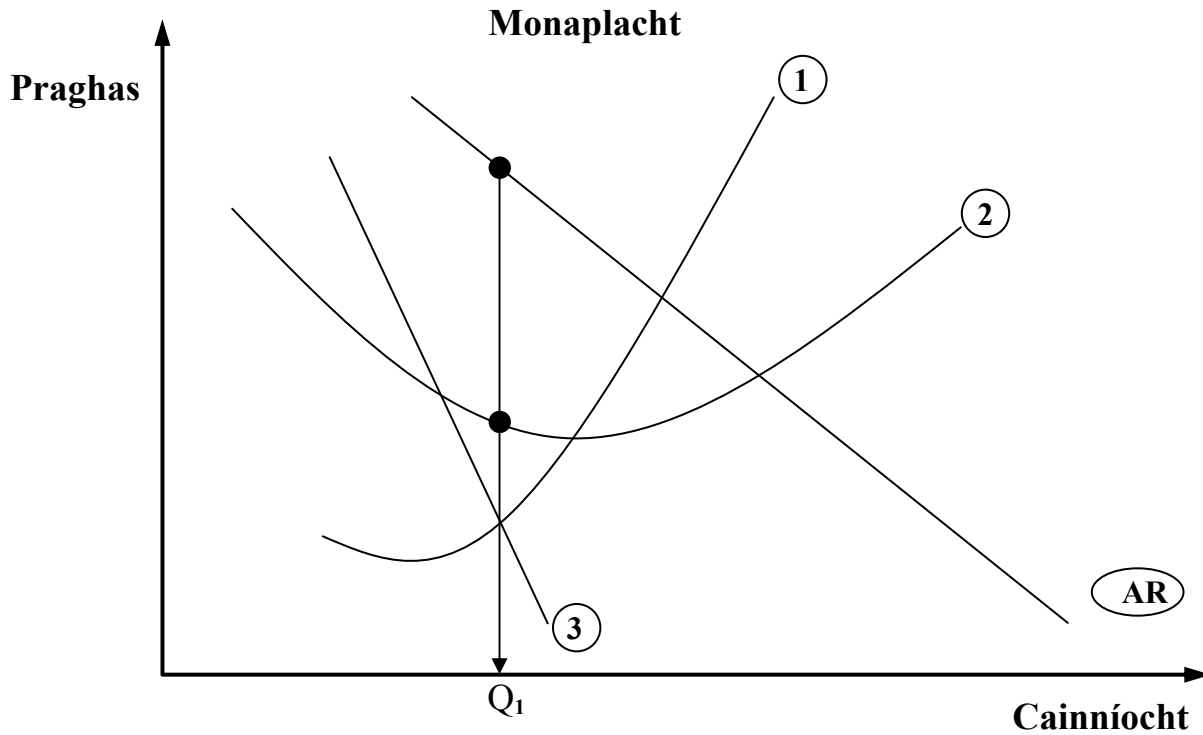
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. Sa léaráid thíos taispeántar gnólacht **Monaplachta** atá i gcothromaíocht.

(a) Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar.

(i) Cuir lipéad soiléir ar gach ceann de na línte atá uimhrithe 1 go 3.

(ii) Táirgeann an gnólacht thuas Q_1 . Taispeáin ar do léaráid:

- an praghas a ghearrfaidh an gnólacht ar Q_1 . (úsáid lipéad P_1)
- meánchostas táirgeachta an aschuir seo (úsáid lipéad C_1)

(21 marc)

(b) Mínigh **gach ceann** de na bacainní ar iontráil seo a leanas **agus** léirigh do fhreagra le sampla i ngach cás:

- Paitinní agus Cóipchearta;
- Monaplachtaí dleathacha/monaplachtaí stáit;
- Barainneachtaí scála.

(24 marc)

(c) Is gnólacht monaplachta é **An Post** i ngnó seachadta ‘an litirphoist’. Tá an t-éileamh ar an litirphost ag dul i laghad agus tá roinnt oifigí beaga poist faoin tuath á ndúnadh.

(i) Luaigh agus mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann tomhaltóirí as an monaplacht seo.

(ii) Mínigh **dhá** chúis a bhfuil an t-éileamh ar an litirphost ag dul i laghad.

(iii) Pléigh **dhá** shlí a mbíonn tionchar ag dúnadh oifigí beaga poist faoin tuath ar gheilleagar an phobail áitiúil.

(30 marc)

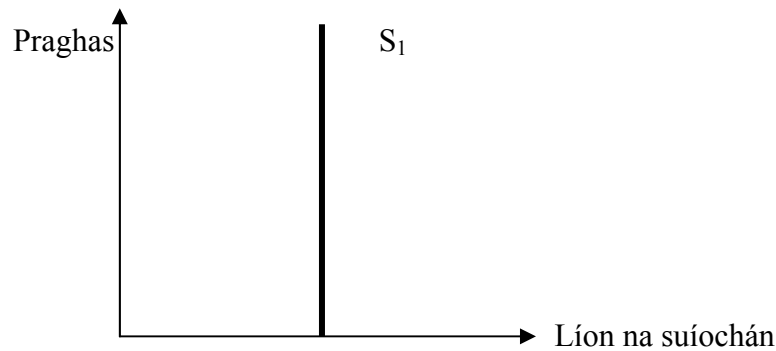
[75 marc]

2. (a) De réir mar a ídionn tomhaltóirí níos mó aonad d'earra áirithe titfidh áirgiúlacht theorannach an earra faoi dheireadh.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Luaigh earra **amháin** a d'fhéadfadh duine a ídiú agus go mb'fhéidir **nach** dtitfeadh a áirgiúlacht theorannach mar thoradh air sin. Mínigh do fhreagra.
 - Comhlánaigh an tábla seo a leanas i do fhreagarleabhar. **Luaigh** cén pointe ag a dtosaíonn áirgiúlacht theorannach agus **mínigh** do rogha.

Líon na n-aonad ídithe	1	2	3	4	5	6
Áirgiúlacht iomlán ina haonaid	10	35	75	95	110	115
Áirgiúlacht theorannach ina haonaid	10	25	40	?	?	?

(25 marc)

- (b) Sa léaráid thíos taispeántar soláthar suíochán do cheolchoirm Rihanna i Staid O₂. Nuair a bheidh na ticéid don cheolchoirm díolta d'fhéadfadh 'margadh dubh' do na ticéid teacht chun cinn.

- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- Mínigh an coibhneas idir praghas na dticéad agus an soláthar suíochán, mar a thaispeántar sa léaráid iad.
- Pléigh **dhá** shlí a mbeadh tionchar aige ar dhaoine a cheannódh ticéid dá bhfásfadh 'margadh dubh' do na ticéid.

(20 marc)

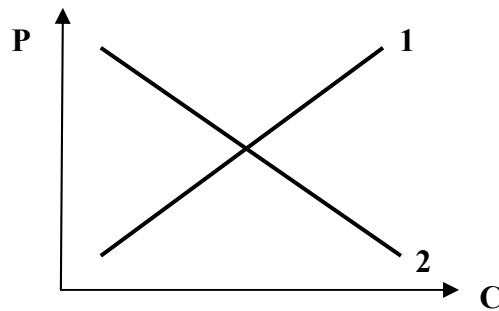
- (c) Tá an t-éileamh ar lóistín óstlainne in Éirinn ag laghdú le tamall.

- Luaigh agus mínigh **dhá** chúis eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith leis seo.
- Luaigh agus mínigh **dhá** shlí a mbeadh tionchar eacnamaíochta aige seo ar thionscal na n-óstlann.
- Mol **dhá** bheart eacnamaíochta a d'fhéadfadh tionscal na n-óstlann a dhéanamh chun an claonadh seo a chasadh timpeall. Mínigh **gach** beart díobh.

(30 marc)

[75 marc]

3. (a) Luaigh agus mínigh **ceithre** thoisce a mbíonn tionchar acu ar an éileamh ar earra nó ar sheirbhís. **(20 marc)**
- (b) Sa léaráid thíos taispeántar an t-éileamh agus an soláthar ar mhargadh an bhiatais siúcra.

Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar.

- (i) Cuir lipéad ar gach ceann de na línte atá uimhrithe 1 agus 2.
- (ii) Taispeáin ar do léaráid:
- Praghas cothromaíochta an mhargaidh (P_1) ar bhiatas siúcra;
 - Cainníocht chothromaíochta an mhargaidh (Q_1) díolta ar an margadh.
- (iii) Má fuair táirgeoirí an bhiatais siúcra fóirdheontas chun táirgeadh biatas siúcra mar bhithbhreosla a spreagadh:
- Taispeáin agus mínigh an tionchar a bheadh aige ar chuar an tsoláthair ar an margadh;
 - Taispeáin an tionchar a bheadh aige sin ar an bpraghas cothromaíochta agus ar an gcainníocht chothromaíochta (úsáid na lipéid P_2 agus Q_2).

(30 marc)

- (c) Cuir i gcás gur mar leanas a bhí Praghasleasteachas an Éilimh (PÉ) ar an dá earra seo a leanas:

$$\text{iFón: PÉ} = -3.8 \quad \text{Peitreal: PÉ} = -0.5$$

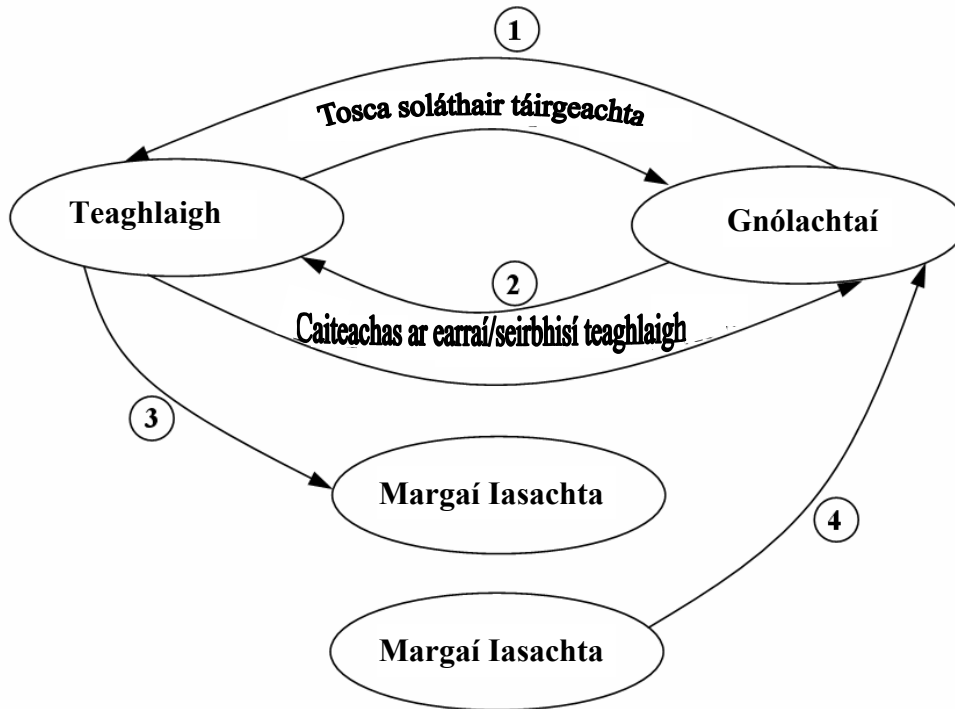
Dá dtiocfadh méadú 10% ar phraghas gach earra díobh:

- (i) Cé acu earra díobh is mó a mbeadh titim sa chainníocht de a d'éileofaí? Mínigh do fhreagra.
- (ii) Cé acu earra díobh, dar leat, atá ina 'shó-earra' agus cé acu earra díobh atá ina 'riachtanas'? Mínigh do fhreagraí.

(25 marc)

[75 marc]

4. (a) Sa léaráid thíos taispeántar Sreabhadh Ciorclach an Ioncaim i ngeilleagar oscailte gan rialtas.

- (i) Cuir in iúl go soiléir cén rud a seasann gach ceann de na línte 1 go 4 dó.
 (ii) Agus tú ag tagairt don léaráid thuas, mínigh go hachomair na saghsanna gníomhaíochtaí a tharlaíonn eatarthu seo a leanas:
- idir teaghlaigh agus gnólachtaí
 - idir teaghlaigh agus margáí iasachta
 - idir gnólachtaí agus margáí iasachta.

(25 marc)

- (b) Tugtha: **Ioncam Náisiúnta mar $Y = C + I + G + (X - M)$**

- (i) Más ionann an tIoncam Náisiúnta agus €1,500m, gan allmhairí agus onnmhairí san áireamh, ríomh an tIoncam Náisiúnta más fiú €70m na honnmhairí agus más fiú €100m na hallmhairí. **Taispeáin do chuid oibre.**
 (ii) D'fhorbair an t-eacnamaí John Maynard Keynes an coincheap ar a dtugtar an tIolraitheoir chun cabhrú lenár dtuiscint ar conas a fheidhmíonn geilleagar. Mínigh, agus tú ag úsáid sampla, an téarma a bhfuil líne faoi.

(20 marc)

- (c) Tá níos mó eisimirce in Éirinn faoi láthair ná inimirce.

- (i) Mínigh an dá théarma a bhfuil línte fúthu.
 (ii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis leis an staid a luaitear thuas.
 (iii) Luaigh agus mínigh an tionchar eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag an méadú ar an eisimirce ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
- An Margadh Saothair in Éirinn;
 - An tÉileamh ar Sheirbhísí Stáit;

(30 marc)

[75 marc]

5. (a) Mínigh na téarmaí seo a leanas:
- (i) Cáin dhíreach;
 - (ii) Caiteachas Caipitil an Rialtais;
 - (iii) Fiachas Náisiúnta.
- (20 marc)
- (b) D'fhorbair an t-eacnamaí Adam Smith na Prionsabail Chánachais seo a leanas mar phrionsabail a d'fhéadfadh córas maith cánachais a chinntiú.

COTHROMAÍOCHT BARAINNEACHT CINNTEACHT ÁIS

- (i) Mínigh **gach** ceann de na prionsabail chánachais thuas.
 - (ii) Chomh maith leis na prionsabail sin, pléigh prionsabal **amháin** eile is dóigh leatsa atá tábhachtach i gcóras maith cánachais
- (25 marc)
- (c) Pléigh an tionchar eacnamaíochta a bheadh ag na moltaí seo a leanas ar Gheilleagar na hÉireann, dá gcuirfí i bhfeidhm iad:
- (i) Táillí coláiste tríú leibhéal a thabhairt isteach;
 - (ii) Ardú na haoise reachtúla scoir ó 65 go 68 bliain;
 - (iii) Cáin mhaoine a ghearradh ar theaghlaigh.
- (30 marc)
- [75 marc]

6. (a) Mínigh na téarmaí seo a leanas:
- (i) Babhtáil;
 - (ii) Ráta úis;
 - (iii) Custaiméir creidiúnach.
- (20 marc)
- (b) (i) Ainmnigh **dhá** bhanc tráchtála atá ag feidhmiú in Éirinn.
(ii) Pléigh **dhá** phríomhfheidhm atá ag na bainc thráchtála.
(iii) Tabhair breac-chuntas ar chúis eacnamaíochta **amháin** ar chóir na bainc thráchtála a rialú.
- (20 marc)
- (c) Is é an BCE a shocraíonn an príomhráta úis laistigh de réigiún an euro.
- (i) Cad dó a seasann na ceannlitreacha BCE?
 - (ii) Dá n-ardódh an BCE na rátaí úis, luaigh agus mínigh an tionchar a d'fhéadfadh a bheith aige sin ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
 - Iasachtaithe;
 - Coigilteoirí;
 - Geilleagar na hÉireann.
 - (iii) Luaigh agus mínigh **dhá** fheidhm atá ag an mBanc Ceannais na hÉireann.
- (35 marc)
- [75 marc]

7. **‘Thit na praghsanna do thomhaltóirí** ar ráta bliantúil 6.6% i mí Dheireadh Fómhair 2009, de réir figiúirí atá eisithe ag an POS.’
- (a) (i) Cad dó a seasann na ceannlitreacha POS?
(ii) Luaigh an téarma eacnamaíochta a chuireann síos ar an gcás a bhfuil líne faoi thuas.
(iii) Pléigh an tionchar a d’fhéadfadh a bheith ag an scéal sin thuas ar **gach** ceann acu seo a leanas:
 - Daoine a fhaigheann leas sóisialta;
 - Coigilteoirí;
 - Fostaithe.**(25 marc)**
- (b) Tá an coigilteas ag méadú laistigh de gheilleagar na hÉireann.
(i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
(ii) Pléigh cúis **amháin** atá leis an gcás seo a luaitear.
(iii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a bhféadfadh méadú ar chaiteachas tomhaltóirí a bheith níos fearr do gheilleagar na hÉireann faoi láthair ná an coigilteas.
(20 marc)
- (c) Is sampla de ghníomhaíocht sa ‘mhargadh dubh’ é smuigléireacht toitíní go hÉirinn.
(i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi agus tabhair sampla **amháin** eile de ghníomhaíocht den sórt sin.
(ii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a d’fhéadfadh a bheith leis an smuigléireacht.
(iii) Pléigh **dhá** shlí a bhféadfadh tionchar eacnamaíochta a bheith ag an scéal a luaitear thuas ar gheilleagar na hÉireann.
(30 marc)
- [75 marc]**
8. Is geilleagar oscailte é geilleagar na hÉireann atá ag brath ar onnmhairithe chun cabhrú le fás geilleagrach.
- (a) (i) Mínigh gach ceann de na téarmaí a bhfuil línte fúthu.
(ii) Luaigh agus mínigh **trí** chúis a bhfuil onnmhairí chomh tábhachtach sin do gheilleagar na hÉireann.
(25 marc)
- (b) Sampla d’allmhaire dhofheicthe is ea caiteachas ag Éireannaigh ar ócáidí spóirt thar lear.
(i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
(ii) Luaigh **dhá** shampla eile d’allmhairí dofheicthe.
(iii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a bhféadfadh roinnt rialtais a bheith ag iarraidh teorainn a chur le hallmhairí.
(25 marc)
- (c) I rith **2009**, tháinig **méadú ar luach** an euro (€) i gcoibhneas leis an bpunt steirling (£).
Pléigh an tionchar eacnamaíochta a bhí aige sin ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
(i) Gnólachtaí Éireannacha ag onnmhairiú go dtí an Ríocht Aontaithe;
(ii) Allmhairí go hÉirinn ón Ríocht Aontaithe;
(iii) Fostaíocht in Éirinn.
(25 marc)
- [75 marc]**

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán